

*Müslüman olduklarını söyleyen
bâzı aydın geçinenlerin bir kısmı,
insanların zihinlerini
durmadan
şüphelere ve vehimlere çekmek için,
yalnızca
hayal ürünü olan şeylerde,
rumuz ve sembollerde, muammâ ve müteşâbih³ âyetlerde
boş ve gerçek dışı şeyler*

---

^δ Yazar, *particilik taassubunu* reddeder, **Türkiye Gemisi**'nin batmamasının garantisinin, İslâmî istikâmet doğrultusundaki çalış-malarda olduğuna inanır ve bu nedenle İslâmî istikâmeti benimseyenlerin tarafındadır. Yazar hakkında daha fazla bilgilenmek isteyenler, aşağıdaki internet adresini **tıklayabilirler**:

[http://mtemiz.com/bilim/BHB%20GEÇTİ%20\(Yalnızca%20çocukluz%2031.07.2015\).pdf](http://mtemiz.com/bilim/BHB%20GEÇTİ%20(Yalnızca%20çocukluz%2031.07.2015).pdf)

³ **Muhkem Ve Müteşâbih Nedir?**

Muhkem, Osmalca ve Türkçe sözlükte Sağlam, sağlamlaştırılmış demektir. 'Esaslı ve dayanıklı' anlamına da gelen muhkem, terim olarak, *mânası kolaylıkla anlaşılın, haricî bir yoruma ihtiyaç göstermeyen ve tek anlamı olan demektir*. Muhkem kelimesi, ne anlama geldiği, ne anlatmak istediği ilk bakışta anlaşılın, mânası açık ve net olan, niteliği ve içeriği (seçikliği ve açıklığı) belli olan Kur'an'ın sârih söz ve âyetlerine denir.

Sözlükte benzeyen anlamına gelen *müteşâbih* ise terim olarak; mânası kolaylıkla anlaşılınmayan, birçok mânaya açık olup bunlardan birini tâyin edebilmek için haricî bir delîle ihtiyaç duyulan kelimedir. Ne anlama geldiği, ne anlatmak istediği ilk bakışta anlaşılınmayan, mânası açık ve net olmayan, niteliği (seçikliği) belli olsa da içeriği (açıklığı) belli olmayan, Şâban ayında değil de ramazan ayında oruç tutulması ve namazların sayısı gibi mânası akılla kavranamayan söz ve âyetlerdir.

Muhkem ve müteşâbih kavramları Kur'an'da geçmektedir. Sağlamlığı, nazımının güzelliği, şek, şüphe ve kusurunun olmayışı, söz ve anlamında bir zayıflığın olmayışı itibâriyle Kur'an'ın tamamı muhkemdir (Hûd, 11/1).

Âyetleri, güzel, belîğ, doğru, âdil, veciz ve mucizevî olma bakımından Kur'an'ın tamamı müteşâbihdir (Zümer, 39/23).

Anlamının açıklığı ve kapalılığı bakımından âyetlerin bir kısmı muhkem bir kısmı da müteşâbihdir (Âl-i İmrân, 3/7).

Âli İmrân Süresi'nin 7. âyetinde muhkem âyetlerin, Kur'an'ın anası (temeli, esası) olduğu, kalplerinde sapma bulunanların, fitne çıkarmak ve tevîlini yapmak için müteşâbihe uydukları, müteşâbihlerin tevîlini ancak Allah'ın bildiği, ilimde derinleşenlerin, "bunların hepsinin Allah'tan olduğuna iman ederiz" dedikleri bildirilmiştir.

İlimde derinleşenlerin de müteşâbih âyetlerin tevîlini bilebileceğini söyleyenler olmuşsa da İslâm bilginlerinin çoğunluğu bu âyete dayanarak müteşâbihi ancak Allah'ın bilebileceğinde ittifak etmişlerdir. İbn Abbas'tan bu konuda yapılan rivâyetlerin en sâhihi de bu istikâmettedir (Süyûtî, el-İtkan, I/ 642).

Hangi âyetler muhkem, hangi âyetler müteşâbihdir? Bu husus Kur'-ân'da belirtilmemiştir. İbn Abbas, İkrime ve Katade gibi Kur'an yorumcuları âyetlerin, iman edilip amel edilenleri muhkem; sâdece iman edilen, ancak amel edilme imkânı olmayanları ise müteşâbihdir demişlerdir (İtkan, I/640). Bu görüş, "ilimde derinleşenler, müteşâbihe iman ederiz derler." (Âl-i İmrân, 3/7) âyeti ile uyumaktadır.

Peygamberimiz (SAV) de müteşâbihe tâbiolanlara uymaktan sakınılmasını emretmiştir (Buharî, VI, 42).

ararlar.

*Meselâ bunlar
müteşâbih âyetleri,
şüpheye basamak yapmak için,
muhkem âyetlere karşı üstün tutarlar.
Bu gayretlerinin çoğu,
İslâmî kavramların
çelişkili ve güvenli olmadığını yaymak
içindir.*

*Bunların bir takımı daha vardır ki,
İslâm'ın hiç anlaşılmaz ve
anlaşılınca
hükmü kalmaz gizli ve sır dolu bir özü olduğu
iddiâsıyla,
bütün muhkem âyetleri de
müteşâbih âyetlere indirgemeye çalışırlar.*

Rağîb el-İsfehânî (Ö. 502/664), anlamına vakıf olup olmama bakımında müteşâbih âyetleri üç kısma ayırmıştır; a) Kıyâmet'in ne zaman kopacağı gibi ancak Allah'ın bilebileceği müteşâbihler, b) Garîb kelimeler gibi anlamı ancak bir araştırma ve inceleme sonucunda bilinebilen müteşâbihler, c) ilimde derinleşenlerin bilebileceği müteşâbihler.

Fıkıh usulü bilginleri Kur'ân sözlerini konulduğu mânaya ilgilerinin (delâletlerinin) açıklığı ve kapallığı bakımından iki kısma ayırmışlardır. Mânaya ilgisi açık olanlar (zâhir, nas, müfesser ve muhkem)... Mânaya ilgisi kapalı olanlar (hafî-kapalı, müşkil, mücmel-kısa ve özlü ve müteşâbih).

Fıkıh usulü ilminde muhkem; mânası / hükme ilgisi (delaleti) açık olan sözdür. Bu sözün, tevil, tahsîs (özelleştirme) ve neshe ihtimâli yoktur. Müteşâbih ise mânası / hükme ilgisi (delaleti) kapalı olan, ne anlama geldiği ancak Allah tarafından bilinebilen sözdür.

Müteşâbih genel olarak üç kısımdır: a) Söзде olur. Bu da ya tek kelimedeyâ cümlede olur. Kelimenin müteşâbih olması; kelimenin ilk anda anlaşılması zor olmasından kaynaklanır. Sâffât Süresi'nin 94. âyetindeki "yezîffün" kelimesi gibi... Veyâ kelimenin çok anlamlı olmasından kaynaklanır. Sâffât Süresi'nin 93. âyetindeki "yemîn" kelimesi gibi... Cümlelerin müteşâbih olması ise, sözün kısa (muhtasar) olmasından kaynaklanır. Enfâl Süresi'nin 24. âyetindeki "yehülû beyne'l-mer'i ve kalbihi" (Allah, kişi ile kalbi arasına girer) âyeti gibi... Veyâ sözün dizilişinden kaynaklanır. Kehf Süresi'nin 1-2. âyetleri gibi... b) Mânada olur. Allah'ın eli (Fetih, 48/10), yüzü (Kasas, 28/88), gözü (Tâhâ, 20/39) gibi sıfatların ve "etif lam mim" gibi kesik harflerin anlamlarının kapalı olması gibi... c) Hem söz (lafız) hem mânada olur. "Müşrikleri öldürün" (Tevbe, 9/5) âyetinde olduğu gibi emrin genel veyâ özel olup olmayışı veyâ "evlenin" (Nisâ, 4/3) âyetinde olduğu gibi emrin vücup (sâbit) veyâ nedb (duâ) ifade edip etmemesi gibi... Alındığı İnternet Elektronik Adresi,

<http://www.mumsema.com/islami-kavramlar/115489-muhkem-ve-mutesabih-ne-demektir.html>, En Son Erişim Tarihi: 11.05.2014.

*Bunlar,
her şeyi kuşkulu hâle getirmek,
hep garip ve acâyip şeylerden bahsetmek,
en belli gerçekleri bile,
bিরer efsâne gibi göstermek isterler,
bilinen yolda
yürümekten ve yürünmekten hoşlanmazlar.
Sonuçta
İslâm'ın
bir safsata olduğunu yaymak için uğraşırlar.
Aşırılık çukurlarından birine yuvarlanan
diğer bir kısım sapıtmuşlar da,
kendi bilgileri
her şeyi çözmeye yetermiş gibi,
Evren düzeninde,
geçmişte ve şimdiki hâlde veyâ
sonsuzaya kadar sürececek olan
gelecekte
sanki hiç bilinmedik bir şey yokmuş gibi,
müteşâbih âyetlerin gerçekliklerini
kökünden
ret ve inkâr ederler.*

*Bunlar
anlamadıkları, anlayamayacakları
bir gerçek işitirlerse,
ona da
hurâfe, efsâne, deyip geçerler.*

*Bütün bunların hepsi onların kalplerinin kayganlığından
ya da kaypaklığından, çarpıklığından ve haddini
bilmezlikten ileri
gelmektedir.*